

MIK-strategi för Götabiblioteken

Den digitala tekniken har förändrat landskapet för informationsskapande, informationsförmedling och åsiktsbildning. I Unescos biblioteksmanifest fastslås att ”Medborgarnas aktiva deltagande och en demokratisk utveckling är beroende av en fullgod utbildning samt en fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information.” ”Folkbiblioteken ska som lokalt kunskapscentrum göra all sorts kunskap och information lätt tillgänglig för sina användare.” (*Bibliotekens internationella manifest 2014*, s.11).

Den digitala tekniken har möjliggjort att vi alla verkar som både konsumenter och producenter. Detta innebär ökade krav på medborgarens kunnsighet och ansvar och det är vad begreppet medie- och informationskunnsighet försöker fånga. Det förändrade landskapet för information, medier, informationshantering och förmedling kräver att biblioteken problematiserar sin egen roll och arena för att arbeta med att stärka befolkningens medie- och informationskunnsighet. Att ge tillgång till information och kunskap räcker inte, det krävs också att biblioteken arbetar med färdigheter och attityder. Att vara digitalt kompetent idag har blivit lika viktigt som att läsa och skriva.

Ur bibliotekslagen:

2§ Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

7§ Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Förenta Nationernas Deklaration om de Mänskliga Rättigheterna - Artikel 19:

"Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa åsikter och att söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser."

I Digital Agenda för Östergötland 2014-2020 framhålls behovet av offentliga miljöer som erbjuder stödfunktioner av olika slag, och att varje ny digital tillämpning behöver ha en strategi för hur teknikovana personer inbegrips. Prioriterad insats för perioden är att öka den digitala kompetensen och delaktigheten hos regionens invånare. Nyanländas behov ska särskilt beaktas.

För personalen på folkbiblioteket innebär att arbeta med Medie- och informationskunnsighet (MIK) att vara förtrogen med MIK-begreppet och kopplingen till demokrati, aktivt medborgarskap och livslångt lärande samt att biblioteken integrerar MIK i all sin verksamhet, och att biblioteket har resurser och metoder för att arbeta MIK-främjande gentemot biblioteksbesökarna.

MIK-begreppet

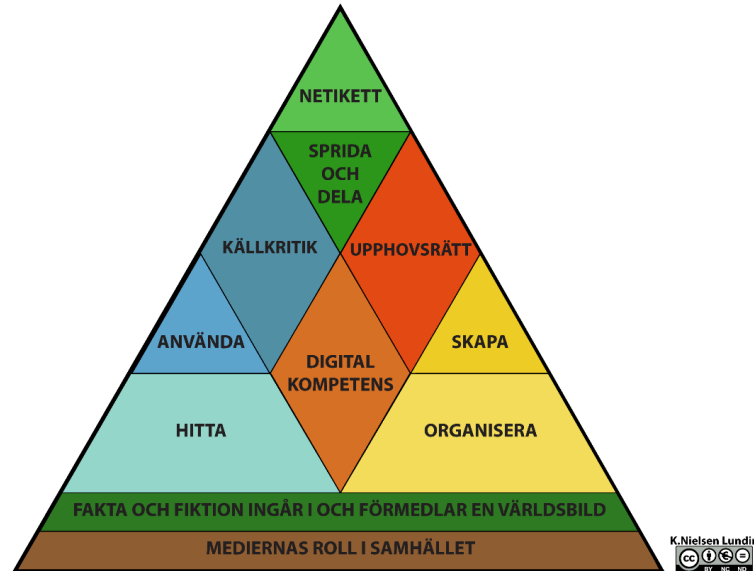
MIK är förkortningen av Medie- och Informationskunnsighet och är ett samlingsbegrepp för flera olika kunnskigheter. Statens medieråd definierar begreppet som: ”förmågorna att finna, analysera, kritiskt värdera och skapa information i olika medier och kontexter.”

(<https://statensmedierad.se/download/18.6e2654261506810579b2ec6a/1452243731603/MIK-kartlaggning-Sverige-2014.pdf> [2018-01-09])

MIK-modell – pyramiden:

Medie- och informationskunnighet

Mediernas roll i samhället – att förstå vilken roll media spelar i en demokrati kontra diktatur. Kunskap om yttrandefrihet och rätten till fri åsiktsbildning.

Fakta och fiktion ingår i och förmedlar en världsbild – både fakta och fiktion förmedlar en syn på världen genom urval, form och uttryck. Fakta kan vi granska med hjälp av källkritiska verktyg men även berättande fiktion (litteratur, film, spel, drama, etc.) påverkar. För att kunna förhålla sig till detta krävs kunskap om dramaturgi, ordval, berättarteknik och retorik.

Digital kompetens – att vilja och ha förmåga att använda den digitala tekniken för att använda, skapa och sprida medier och information.

Hitta – att ha förmågan att formulera frågor, göra sökningar samt hitta den information som svarar på frågorna.

Organisera – att kunna organisera information (taggar, sökord, programmering etc.) så den blir sökbar och möjlig för andra att hitta.

Använda – att kunna använda information och medier för kunskapande samt som grund för att fatta beslut.

Skapa – att kunna använda digital teknik (IKT-verktyg, programmering etc.) för att skapa och sprida medier och information.

Källkritik – att kunna använda källkritiska verktyg för att avgöra trovärdighet och relevans.

Upphovsrätt – kunskap om vem som äger vad på nätet, hur det får användas och vilka märkningar som visar på copyright och upphovsrätt.

Sprida och dela – kunskap om hur du delar med dig på nätet men också vad som händer när du gör det.

Netikett – att ha en attityd som innebär att tänka på integritet och vara medskapare till okej utan hat, kränkningar, förtal eller stölder.

Ytterligare en förklaringsmodell är den som Unesco förordar. MIK ses som ett paraplybegrepp där olika kunskigheter (spel- film- biblioteks- informations- yttrande- och informationsfrihets- digital- dator- internet- TV- nyhets- reklam- och mediekunskighet) ingår. Dessa kunskigheter hänger ihop i den s.k. MIK-ekologin.

Ansvar, roller och uppdrag

Bibliotekschefer: Möjliggöra kunskapsspridning och implementering på det egna biblioteket tillsammans med MIK-ansvarig. Skapa tid och utrymme för fortbildning.

MIK-grupp: Gruppens leds och sammankallas av utvecklingsledaren för Digital kompetens på Regionbibliotek Östergötland och ska vara en strategisk grupp för kompetens- och metodutveckling. I uppdraget ingår att kartlägga utbildningsbehovet på det egna biblioteket och planera gemensam utbildning för Götapersonalen, omvärldsbevaka MIK-området, bevaka kunskapsspridning och implementering på det egna biblioteket tillsammans med bibliotekschefen.

Göta-grupper/processer: Respektive utvecklingsledare ansvarar för att MIK-perspektivet utforskas och diskuteras i de olika grupperna.

Handlingsplan

För att känna sig trygg med begreppet behövs fler utbildningsinsatser och tid för reflektion.

- Självskattningstest för att kartlägga kompetensutvecklingsbehovet hos Götapersonalen.
- Gemensam litteratur som läses och diskuteras på biblioteken: *Folkbibliotek i förändring* (2017) av Marika Alneng.
- Regionbibliotek Östergötland gör en översyn av vilken kompetensutveckling regionbibliotekets egen personal behöver för att kunna leda MIK-arbetet i sina egna grupper.

Frågeställningar att arbeta med:

- På vilket sätt kan vi konkret arbeta med MIK på våra bibliotek?
- Vilka kan vi samarbeta med?
- Vilken kompetensutveckling behöver vi?
- Vilka resurser finns? Vilka resurser behöver vi?

Litteratur

Bibliotek i samspel med lokalsamhället (2017) av Cecilia Brisander.

Bibliotekets internationella manifest (2014) Svenska Unescorådet, Svensk biblioteksförening.

Folkbibliotek i förändring (2017) av Marika Alneng.

Skaparbibblan (2015) av Lo Claesson, Eleonor Grenholm och Ann Östman.